

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

SSA Marek Machnij

w sprawie z powództwa R. G.

przeciwko S. G.

o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 listopada 2011 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie o kosztach zawarte

w wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 czerwca 2011 r.,

odrzuca zażalenie na postanowienie objęte punktem III wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 czerwca 2011 r. i oddala zażalenie w pozostałym zakresie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że ustalił, iż powodowi przysługuje prawo do dysponowania grobem ziemnym położonym na cmentarzu komunalnym w B. przy ulicy O., oddalił żądanie w pozostałej części, zasądził na rzecz powoda od pozwanej kwotę 960 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz kwotę 870 zł tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym. Orzeczenie o kosztach postępowania oparte zostało na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., ponieważ Sąd uznał pozwaną za przegrywającą sprawę, skoro w zasadniczej części roszczenie powoda było usprawiedliwione.

Pozwana w zażaleniu zarzuciła postanowieniom o kosztach procesu za pierwszą i drugą instancję nieprawidłowe zastosowanie art. 98 k.p.c., skoro od samego początku nie kwestionowała prawa powoda do dysponowania przez niego prawem do grobu, ale nie na zasadzie wyłączności, ewentualnie naruszenie art. 100 k.p.c. przez niezastosowanie i niedokonanie wzajemnego zniesienia kosztów, w sytuacji, w której powód uległ co do zasadniczej części swojego roszczenia - ustalenia wyłączności jego prawa do grobu. Z ostrożności procesowej podniosła zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. przez niezastosowanie i nieobciążenie jej kosztami procesu, mimo że za nieobciążaniem jej kosztami procesu przemawiało niewniesienie przez powoda opłaty za grób, brak woli ugodowego zakończenia sporu, który miał rodzinny charakter.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na postanowienie objęte punktem III opisanego wyroku Sądu Apelacyjnego jest niedopuszczalne, z uwagi na to, że nie zostało przewidziane w art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. W przepisie art. 394¹ § 1 i § 2 k.p.c. określone zostały rodzaje orzeczeń sądu drugiej instancji, które mogą być przedmiotem zaskarżenia w drodze zażalenia. Katalog tak zaskarżalnych postanowień jest wyczerpujący, co oznacza, że zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego podlega tylko takie postanowienie, które zostało w powołanym przepisie wymienione. Wprowadzenie z dniem 22 maja 2009 r., ustawą z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 69, poz. 592), w art. 394¹ §1 punktu 2 k.p.c. związane było z realizacją zasady co najmniej dwuinstancyjnego

postępowania sądowego także w odniesieniu do postanowień o kosztach postępowania apelacyjnego, wydanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji. Takie postanowienia nie były dotychczas objęte kontrolą instancyjną. Nie ma podstaw do przyjęcia, że zwrot „nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji” mógłby być rozumiany jako obejmujący inne jeszcze postanowienia w kwestii kosztów procesu, wydawane przez sąd drugiej instancji. Przyjętą w systemie zwykłych środków odwoławczych zasadę dwuinstancyjności wypełnia to uregulowanie w odniesieniu do konkretnie wskazanego rodzaju postanowień. Nie daje ono uprawnień do objęcia jego zakresem pojęciowym postanowień wydanych przez sąd drugiej instancji w przedmiocie kosztów procesu dotyczących postępowania pierwszoinstancyjnego.

Z tych przyczyn zażalenie dotyczące postanowienia objętego punktem III opisanego wyroku Sądu Apelacyjnego należało odrzucić w oparciu o art. 370 w związku z art. 373, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

Zastosowanie przez sąd jednej z zasad orzekania o kosztach procesu, przewidzianych art. 98 do 107 k.p.c., uzależnione jest od wyniku sprawy oraz jej okoliczności faktycznych. W art. 100 k.p.c. wyrażona została zasada kompensaty kosztów procesu, która stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, umożliwiając sprawiedliwe rozłożenie kosztów pomiędzy stronami, w razie częściowego uwzględnienia żądania lub obrony. W jej ramach sąd może orzec o wzajemnym zniesieniu kosztów, stosunkowym ich rozdziale lub obciążeniu jednej ze stron obowiązkiem zwrotu całości kosztów. Wybór jednej z tych możliwości powinien być podyktowany rodzajem zgłoszonego powództwa, a w ramach tego, przyczynami, które doprowadziły do jego zgłoszenia oraz zakresem, w jakim strony utrzymały się z żądaniem lub obroną. Motywy wyroku Sądu Apelacyjnego wiążąco wskazują, że powód miał interes prawny w domaganiu się ustalenia, że jemu także przysługuje prawo grobu, w którym pochowany został jego ojciec (prawo przewidziane art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych - tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 118, poz. 687), zaś wątpliwości tego dotyczące wywołane zostały działaniami pozwanej. Przyczyny zatem zainicjowania postępowania sądowego leżą po stronie pozwanej. Częściowe oddalenie

roszczenia podyktowane było koniecznością wskazania na tego samego rodzaju uprawnienia innych osób, których kolejność określona została w art. 10 wymienionej ustawy. Trudno w tej sytuacji uznać, że ten zakres przegranej powoda miałby przemawiać za zasądzeniem na rzecz pozwanej od powoda zwrotu kosztów procesu, ewentualnie wzajemnego ich zniesienia, ewentualnie odstąpienia od obciążenia jej tymi kosztami. Sąd Najwyższy uznał, że adekwatne do wyniku sprawy było przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu uregulowania przewidzianego art. 100 zd. 2 k.p.c., ponieważ powód uległ tylko co do nieznaczącej części zgłoszonego żądania, a skierowanie go przeciwko pozwanej było przez nią wywołane. Nie zaistniał, nie powołuje go także pozwana, żaden szczególnie uzasadniony wypadek, przemawiający za odstąpieniem od obciążenia jej, stosownie do art. 102 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., kosztami postępowania apelacyjnego. Nietrafnie Sąd Apelacyjny uznał, że zastosowanie mieć powinna, objęta art. 98 § 1 k.p.c., zasada odpowiedzialności za wynik sprawy, która dotyczy sytuacji, w których doszło w całości do uwzględnienia lub oddalenia powództwa.

Z powyższych względów zaskarżone postanowienie, mimo błędnie określonej zasady dokonanego rozstrzygnięcia, odpowiada prawu. Na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. pozbawione uzasadnionych podstaw zażalenie podlegało oddaleniu.